

Naturvernforbundet i Verdal
v/ styreleder Grethe Dyrstad
Sagmesterveien 1
7655 Verdal
grethedyrstad@gmail.com

Verdal, mandag den 2. mars 2015

Multiconsult AS v/ Siri Hollup Broholm
Postboks 6230 Sluppen
7486 Trondheim
shb@multiconsult.no

Kommentarer til arbeidet med ny reguleringsplan for Tromsdalen

Naturvernforbundet i Verdal viser til kunngjøringen av oppstarten til reguleringsplanarbeidet for Tromsdalen (3.feb. d.å på Verdal kommune sin web-side).

Kommunedelplan Tromsdalen ble basert på en tenkt utvikling sett over et svært langt tidsspenn. Denne planen fra 2013 gir føringer for arealplanlegging i området. Samtidig kan kommunedelplaner omgjøres på seinere tidspunkt. Kommunen har heller ingen juridisk forpliktelse til å vedta reguleringsplaner selv om de er i tråd med kommunedelplanen. Derimot, med en vedtatt reguleringsplan har kommunen i praksis gitt fra seg muligheten til seinere omgjøring. Kommunen må derfor behandle reguleringsplanen for Tromsdalen med det aller største alvor. Å regulere et område for tiltak som med stor sannsynlighet ikke vil bli igangsatt før etter lang tid er uansvarlig politikk. Naturvernforbundet forventer at planprosessen vil avklare hva som blir planperioden og at nytt dagbruddsareal blir redusert slik at en får samsvar med planperioden.

I bestemmelsene til kommunedelplanen heter det at reguleringsplanen skal inneholde *”rekkefølgebestemmelse for når de ulike arealene innenfor formålsgrensen skal tas i bruk til råstoffutvinning, før tiltak etter PBL § 1-6 igangsettes.”* Naturvernforbundet anmoder om at det fastsettes rekkefølgebestemmelser som sørger for at områdene vest og sør for dagens kalksteinbrudd spares så lenge som mulig. Utvidelser mot vest vil true Kaldvassmyra som er ømfintlig for kalksteinstøv samt skjemme ut landskapsbildet sett fra Ramsåsen. Utvidelser mot sør vil radere vekk biomangfoldet og kulturlandskapet på Tromsdalen gård og Tromsdalen Østre. Mot sør vil dessuten turterrenget langs Tromsdalselva bli degradert og det biologiske mangfoldet i Hoåsmysrområdet (rikmyrer og platåmyrer) vil trues.

For planer som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn skal det utarbeides en konsekvensutredning av virkninger for miljø og samfunn, jfr. pbl §4-2 andre ledd. Som vi har argumentert for i tidligere brev (datert 16.02.2015) mener vi kommunen plikter å kreve nye utredninger i forbindelse med reguleringsplanen for Tromsdalen. Følgende må utredes nærmere:

1. Hvordan bruddet etter endt drift kan danne en fjellterskel / utløpsterskel som er solid nok til å holde på vanntrykket fra et evt. vannmagasin, jmfør planbestemmelser for Kommunedelplan Tromsdalen pkt. 2.3.5.
2. Endrede avrenningsforhold som følge av nye, store, åpne flater, jmfør planbestemmelser for Kommunedelplan Tromsdalen pkt. 2.5.3.

3. Egnede tiltak for å bøte på eventuelle miljøpåvirkninger på vannkvaliteten i Trongdøla, jamfør planbestemmelser for Kommunedelplan Tromsdalen pkt. 2.5.4.
4. Mulige konsekvenser for grunnvatn, jamfør planbestemmelser for Kommunedelplan Tromsdalen pkt. 2.5.7. Utredningen må også ta for seg hvordan naturen vil påvirkes hvis grunnvatnet skulle synke.
5. Mulige konflikter med laksebestanden i Verdalselva (nasjonal lakseelv) og i Trondheimsfjorden (nasjonal laksefjord).
6. Økningen av utslipp av klimagasser planen vil medføre. Denne utredningen må ta for seg ikke bare utslippene knyttet til utvinning og transport men også nåværende og planlagt kalksteinbrenning i kommunen.
7. Befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen. Denne utredningen må ta for seg ikke bare helsefaglige spørsmål knyttet til utvinning og transport men også nåværende og planlagt kalksteinbrenning i kommunen.
8. Konsekvenser for dyrelivet generelt i Tromsdalen. Dette ble ikke utredet på overordnet plannivå.
9. Virkningen av kalkstøv på vegetasjonen på Kaldvassmyra. Beregningene av støvkonsentrasjon i lufta (kommunedelplanen sin KU-rapport om luftkvalitet) er ikke relevante for å vurdere forurensingsrisikoen på Kaldvassmyra. Dette skyldes blant annet at det ikke er en åpenbar sammenheng mellom grenseverdier satt i forhold til menneskelig helse og effekter på naturtyper.

I forbindelse med kommunedelplanarbeidet tok Naturvernforbundet til orde for at utvidelser av kalksteinuttaket i første omgang burde skje ved underjordisk drift. Planen legger til rette for uttak av ca. 220 millioner tonn kalkstein fra underjordisk drift. Dette er en driftsform som, med forbehold om at en ikke får uhell som påvirker grunnvatnet, skåner terrenget og naturen lokalt. Det er dessuten en fornuftig driftsform på den måten at en kan hente ut ulike steinkvaliteter fra ulike dybdenivå. Attpåtil får en underjordiske rom som kan brukes til mellomlager. Naturvernforbundet mener fortsatt at 150 millioner tonn kalkstein skal utvinnes fra underjordisk drift før utvidelser av dagbrudd tillates.

Samtidig innser vi at reguleringsplanen neppe kommer til å få en slik rekkefølgebestemmelse. Kommunedelplanen fra 2013 er primært en plan for utvidelser av dagbruddsdrift – den legger til rette for en fire-dobling av nåværende dagbruddsareal på ca. 560 daa. Allikevel skal det ikke umiddelbart åpnes opp for ny-etableringer av dagbrudd i alle retninger rundt det eksisterende bruddet. Gjennom reguleringsplanarbeidet må kommunen sørge for at framtidige utvidelser skjer etappevis og arealmessig konsentrert.

Det er dessuten en klar forventning blant innbyggerne og politikerne i Verdal om at økt lastebiltransport av kalkstein er en midlertidig løsning som skal erstattes av transportband. Utvidelsene av kalksteinbruddet må skje parallelt med planlegging og utbygging av transportband. Full drift på 2270 daa kan bare aksepteres etter en eventuell ferdigstilling av transportbandet. I bestemmelsene til kommunedelplanen heter det at reguleringsplanen skal inneholde ”rekkefølgebestemmelse for når detaljregulering for transportbånd skal igangsettes, før tiltak etter PBL § 1-6 igangsettes.” Dette er en begynnelse. Imidlertid har ikke kommunedelplanen bestemmelser som sørger for at en slik igangsatt detaljregulering fullføres og at tiltaket realiseres. Dermed er en ikke sikret at transportband blir bygd i takt med utvidelsene av steinbruddet.

En reguleringsplan kan stille ”krav om særskilt rekkefølge for gjennomføring av tiltak etter planen, og at utbygging av et område ikke kan finne sted før tekniske anlegg og samfunnstjenester som energiforsyning, transport og vegnett, sosiale tjenester, helse- og omsorgstjenester, barnehager, friområder, skoler mv. er tilstrekkelig etablert” (pbl . § 12-7 tiende punkt). Naturvernforbundet forventer at reguleringsplanen får en rekkefølgebestemmelse som holder igjen en betydelig andel av nytt dagbruksareal til den dagen kalksteinen transporteres på band i stedet for på lastebil.

Alternativt kan arealene vest og sør for dagens kalksteinbrudd tas ut av reguleringsplanen. Det vil være naturlig om disse områdene reguleres samtidig med en eventuell regulering av transportband.

I kommunedelplanen er det satt av buffersoner på 100 meter mot Tromsdalselva og ca. 130 meter mot Kvernhusbekken. I planprosessen fram mot kommunedelplanen var det flere instanser som tok til orde for bredere buffersoner, blant annet NVE og NTNU Vitenskapsmuseet samt Norconsult i opprinnelig versjon av KU-rapporten for grunnvatn. Argumentene for brede buffersoner handlet om 1) trygghet for biologisk mangfold (særlig retning Kvernhusbekken / Bjølloberget), 2) trygghet mot avskjæring av vassveier og utdrenering av grunnvatn, 3) landskapsopplevelsen av vassdragene og 4) trygghet mot skader på grottene ved Kvernhusbekken. Argumentet for å redusere buffersonene var at det øker antall tonn utvinnbar kalkstein.

Naturvernforbundet er oppriktig bekymret for at uttak av kalkstein i nærheten av vassdragene kan gi uopprettelige skader. Dette kan skje til tross for alle gode intensjoner om forsiktig sprengning og reparering med injeksjonsmasse når vassveier blir ødelagt. Ett eneste sprengningsuhell kan ødelegge grottene. Da Romeriksporten ble bygd var det ca 60 huseiere som fikk erstatning etter uforutsette ødeleggelser.

Reparering av ødelagte vassveier kan fungere på kort og mellomlang sikt. En har for eksempel greid å sikre vannstanden i Lutvann og andre innsjøer i Østmarka. Det innebar at kostnadene med Romeriksporten ble nær tredoblet og åpningen av tunnelen ble utsatt med ett år. Underveis i prosessen måtte injeksjonsmassen skiftes ut fordi den viste seg å være helseskadelig for arbeiderne og miljøet. Lekkasje har en ikke stoppet men det er installert et omfattende, permanent pumpeanlegg som sikrer vannstanden i vatnene i Østmarka. I Tromsdalen er det ingen som kan garantere for nødvendig vedlikehold av reparerte sprekker når det har gått 50, 100 eller 200 år etter avsluttet drift i bruddet. Det er ikke usannsynlig at Kvernhusbekken, Tromsdalselva og Trongdøla før eller siden får sine utløp ned i dagbruddet.

Uansett hva en måtte mene om påliteligheten til moderne teknologi: Ingen kan benekte at risikoen for uønskede komplikasjoner øker jo nærmere vassdragene og grottene det sprenges. Det kan heller ikke tillates at første utvidelser skjer der risikoen er størst. Naturvernforbundet anmoder derfor om at reguleringsplanen får rekkefølgebestemmelser som sikrer at drift nærmere vassdragene enn 200 meter først kan skje når kalksteinressursene som ligger på tryggere avstand nærmer seg å være uttømt.

Med vennlig hilsen Naturvernforbundet i Verdal

Grethe Dyrstad
Styreleder

Gunnar Gustad
Styremedlem